

УДК 336.748

Блажевич О.Г., ст. викладач, НАПКБ

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено чинники, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств. Встановлено, що зовнішні та внутрішні чинники мають різний вплив на фінансову систему будівельних підприємств, що створює різні загрози та ризики. З використанням регресійно-кореляційного аналізу здійснено оцінку впливу внутрішніх чинників на рівень фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: внутрішні та зовнішні чинники впливу на фінансову безпеку будівельних підприємств

ВСТУП

Фінансова безпека є важливою характеристикою фінансової системи будівельних підприємств. На фінансову систему будівельного підприємства, а, отже, на рівень фінансової безпеки впливає досить значна кількість чинників.

Аналіз наукових джерел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7], дав можливість встановити, що чинний підхід до розгляду чинників фінансової безпеки базується на відокремленні внутрішніх та зовнішніх чинників. До внутрішніх чинників відносять, перш за все, чинники, які можливо не лише враховувати, а й керувати, тобто здійснювати заходи, спрямовані на зменшення негативних проявів, нейтралізації загроз, відшкодування втрат внаслідок реалізації ризиків [8, 9, 10, 11, 12]. Ефективне керування внутрішніми чинниками дозволяє також забезпечити зростання базових фінансових показників, що позитивно впливає на фінансову систему підприємства, тобто рівень фінансової безпеки.

До зовнішніх чинників найчастіше вчені відносять такі, які досить складно врахувати в поточній фінансово-господарській діяльності [13, 14]. Але їх можливо врахувати при розробці середньострокових і довгострокових планів фінансово-господарської діяльності.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідження чинників, є важливою складовою наукового пізнання фінансової системи будівельних підприємств, її стану та перспектив функціонування. Метою статті є аналіз чинників, що впливає на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

Здійснюючи дослідження рівня фінансової безпеки будівельних підприємств, дійшли до висновку, що відокремлення лише внутрішніх і зовнішніх чинників недостатньо. Необхідно більш детально розглянути чинники, що впливають на їхню фінансову безпеку.

Внутрішні чинники, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств є сенс поділити на такі, що: а) можливо лише ідентифікувати; б) можливо ідентифікувати і враховувати у фінансово-господарській діяльності; в) можливо ідентифікувати, враховувати і керувати в процесі фінансово-господарської діяльності.

Більшість внутрішніх чинників відноситься до мікрорівня, тобто рівня окремого будівельного підприємства. Однак не завжди чинники мікрорівня відносяться до внутрішніх чинників, а тому такі чинники слід розглядати як зовнішні по відношенню до фінансової системи будівельного підприємства.

Зовнішні чинники, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств доцільно поділити на групи та підгрупи.

1. Чинники макрорівня, які: а) не можливо ідентифікувати до їх прояву; б) можливо лише ідентифікувати до початку їх прояву; в) можливо ідентифікувати та частково враховувати в процесі фінансово-господарської діяльності; г) можливо ідентифікувати та в повній мірі врахувати в процесі фінансово-господарської діяльності.

2. Чинники мезорівня, які: а) не можливо ідентифікувати до їх прояву; б) можливо лише ідентифікувати до початку їх прояву; в) можливо ідентифікувати та враховувати в процесі фінансово-господарської діяльності; г) можливо ідентифікувати, врахувати та частково нейтралізувати.

3. Чинники мікрорівня, які: а) можливо ідентифікувати; б) можливо ідентифікувати та частково враховувати.

4. Чинники нанорівня, які: а) не можливо ідентифікувати до початку їх прояву; б) можливо ідентифікувати та частково враховувати; в) можливо ідентифікувати, враховувати і частково керувати.

Внутрішні і зовнішні чинники, які поділяються на відповідні групи доцільно також систематизувати за їх кількісною та якісною характеристикою. Так, більшість внутрішніх чинників, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств, можливо віднести до кількісних, тобто таких, які мають кількісну характеристику і піддаються урахуванню за допомогою факторного чи регресійно-кореляційного аналізу. Водночас зовнішні чинники, у більшості випадків, мають якісну характеристику, тобто не піддаються або не достатньо піддаються кількісній обробці за допомогою факторного чи регресійно-кореляційного аналізу. У зв'язку з цим, чинники якісної спрямованості доцільно розглянути через систему бальної оцінки. Тобто за допомогою бальної оцінки можливо визначити рівень впливу таких чинників на рівень фінансової безпеки будівельного підприємства.

Таким чином, запропонований поділ внутрішніх і зовнішніх чинників на групи та підгрупи, дає можливість навести загальну класифікацію внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств (рис. 1 і 2).

До внутрішніх чинників, що можливо лише ідентифікувати відносяться помилки, які роблять керівники будівельних підприємств, приймаючи ті чи інші управлінські рішення, помилки персоналу, які зв'язані з недостатністю інформації, недостовірністю інформації, недобросовістю при виконанні відповідних доручень, помилками в методиці розрахунків. До внутрішніх чинників, що можливо лише ідентифікувати відноситься невдало обрана стратегія розвитку. Це пов'язано з тим, що результати помилок при невдало обраній стратегії будуть виявлені лише тоді, коли почнуть діяти різні загрози і фінансові ризики.

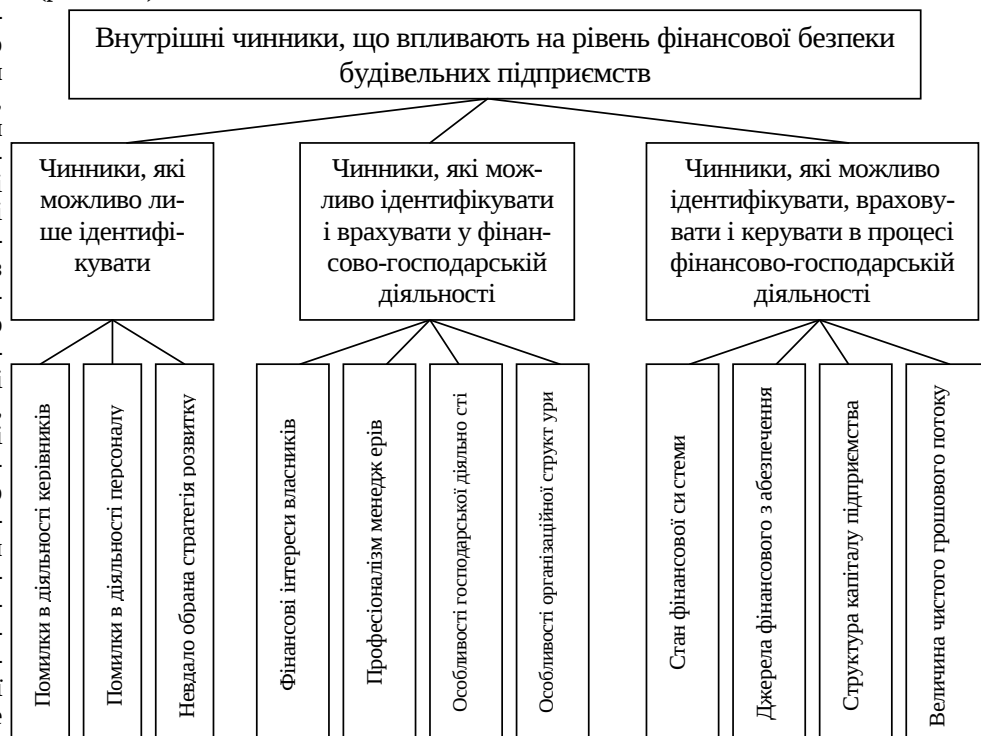

Рис. 1. Внутрішні чинники, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств (Запропоновано автором)

До внутрішніх чинників, що можливо ідентифікувати і враховувати в фінансово-господарській діяльності відносяться перш за все фінансові інтереси власників, які не співпадають з інтересами розвитку підприємства. Такі фінансові інтереси можливо не лише ідентифікувати, а й урахувати в процесі фінансово-господарській діяльності, скорегувавши поточні та оперативні плани.

Професіоналізм менеджерів суттєво впливає на рівень фінансової безпеки. Найчастіше саме професіоналізм менеджерів може або підвищити рівень ефективності діяльності, або навпаки значно знизити його, тобто створити умови для загроз і фінансових ризиків. Внаслідок професіональної діяльності керівників різного рівня фінансова безпека або досягне своєї норми, або знизиться до критичних значень. Професіоналізм керівників можливо ідентифікувати і урахувати в фінансово-господарській діяльності, хоча і не завжди. Однак цим рівнем практично не можливо керувати, тому що або професіоналізм є, або його не має.

Особливості господарської діяльності будівельних підприємств, як чинники впливу, обумовлені наступним: 1) будівельні підприємства здійснюють свою діяльність в різних умовах та на різних територіях, що може додатково впливати на рівень фінансової небезпеки; 2) масштаби господарювання безумовно впливають на фінансові ризики і загрози, що знижує рівень фінансової безпеки; 3) будівництво об'єктів різного призначення та використання великої кількості джерел фінансування породжують багато фінансових ризиків; 4) зростання розміру будівельних підприємств вимагає до збільшення зв'язків в середині підприємства та за його межами, що впливає на рівень керованості фінансово-економічними процесами; 5) зростання обсягів діяльності змушує постійно збільшувати керівний склад та персонал, який виконує різні завдання, що підвищує загрози та ризики в фінансово-господарській діяльності.

Таким чином, особливості господарювання безумовно впливають на кінцеві результати та формують низку загроз та фінансових ризиків, які в сукупності зменшують фінансову безпеку будівельних підприємств. Ідентифікація і урахування таких ризиків стає однією з важливих завдань системи фінансової безпеки, якої практично не існує на більшості будівельних підприємств.

На фінансову безпеку будівельних підприємств також впливає особливості організаційної структури. Частіше великі і крупні будівельні компанії намагаються використовувати більш розгалужені організаційні структури з метою зменшити концентрацію витрат на управлінський апарат. Проте такі схеми побудови організаційної структури будівельних підприємств не зменшують загальні витрати, а й частково їх збільшують. Якщо за рахунок «раціоналізації» організаційної структури вдається зекономити кошти на управлінських витратах, то на кінцевих результатах діяльності таких «самостійних» підрозділах це безумовно відбивається втратами додаткових надходжень. Поява самостійних підрозділів у складі організаційної структури будівельної компанії призво-

дить до зростання з боку керівників таких підрозділів бажання знайти додаткові можливості частину коштів покласти до своєї кишені.

Таким чином, особливості створеної на будівельних підприємствах організаційної структури збільшують загрози і ризики, а, отже, впливають на фінансову безпеку будівельних підприємств і вимагають урахувати це в процесі фінансово-господарської діяльності.

Стан фінансової системи будівельного підприємства найчастіше не лише ідентифікується, а й враховується та керується з боку як керівної ланки підприємства, так і з боку власників. На фінансовий стан можливо впливати, а, отже, його показники найбільше свідчать про рівень фінансової безпеки або небезпеки для підприємства.

Джерела фінансового забезпечення породжують ризики та загрози, які можуть призвести до банкрутства, втрати статусу юридичної особи тощо. Тому ідентифікація, урахування та керівництво цими чинниками є однією з головних завдань фінансового менеджменту будівельного підприємства.

Структура капіталу відображає результат формування фінансових ресурсів будівельними підприємствами. Зростання поточних зобов'язань у складі сукупного капіталу свідчить про неефективну систему керування фінансово-господарською діяльністю будівельних підприємств, впливає на зростання рівня фінансової небезпеки.

Чистий грошовий потік є одним із вагомих інструментів впливу на фінансову безпеку. Якщо підприємство має чистий грошовий потік, а також його відносно рівномірне надходження, то це гарантує фінансову безпеку.

Таким чином, більшість внутрішніх чинників, що впливають на рівень фінансової безпеки необхідно не лише ідентифікувати, а й враховувати в діяльності, а при можливості безпосередньо керувати ними з метою зменшення негативних наслідків і проявів, нейтралізації загроз і ризиків.

Зовнішні чинники макrorівня — це політичні та соціальні, техногенні та форс-мажорні чинники, які важко ідентифікувати, фінансова нестабільність та фінансова неспроможність держави, яку можливо ідентифікувати, але важко врахувати, законодавчі зміни та зміни фінансово-кредитної політики держави, які можливо ідентифікувати і частково врахувати в процесі фінансово-господарської діяльності, зміни внутрішнього попиту та пропозиції на продукцію, зміни попиту і пропозиції на ресурси. Усі ці зовнішні чинники будівельні підприємства повинні ідентифікувати своєчасно і по-можливості урахувати в господарській діяльності. Однак ці чинники частіше проявляються коли будівельні підприємства вже не можуть змінити фінансово-господарську ситуацію.

Зовнішні чинники мезорівня — це техногенні та форс-мажорні чинники, соціальні чинники, фінансова нестабільність, взаємозв'язки з регіонами, наявність ресурсів, зміни попиту та пропозиції. Чинники мезорівня мають менше значення для великих і крупних будівельних компаній, але вони суттєво впливають на рівень фінансової безпеки середніх та невеликих будівельних підприємств. Ці чинники необхідно ідентифікувати та по-можливості урахувати в фінансово-господарській діяльності.

Зовнішні чинники мікрорівня — це такі чинники, які не контролюються з боку будівельного підприємства. До них можливо віднести: рівень конкуренції на ринку будівельної продукції, поведінка партнерів по бізнесу та клієнтів, зміни попиту та пропозиції продукції будівництва, зміни цінової стратегії основними конкурентами. Такі чинники необхідно обов'язково враховувати в процесі фінансово-господарської діяльності.

Зовнішні чинники нанорівня — це чинники, які пов'язані з життєдіяльністю та поведінкою домогосподарств, як основних споживачів будівельної продукції. До таких чинників можливо віднести: поведінка домогосподарства відносно вибору співпраці з будівельними компаніями, наявність вільних коштів у населення для їх вкладання в будівництво житла, комерційної чи виробничої нерухомості, інших об'єктів будівництва, ефективність реклами, економічний інтерес. Зазначені чинники мають перш за все важливе значення для середніх і невеликих будівельних підприємств, які орієнтуються на потреби населення, окремих підприємців тощо. Тому такі чинники необхідно не лише ідентифікувати, враховувати, але й частково керувати, щоб мати більші можливості для співпраці з домогосподарствами.

Для забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки важливо визначити пріоритети окремих внутрішніх і зовнішніх чинників.

Визначення пріоритетів окремих внутрішніх чинників базується на аналізі фінансово-економічного стану підприємств, а також систематизації поглядів вчених на пріоритети дії чинників на фінансово-господарську діяльність будівельних підприємств. На нашу думку, внутрішні чинники можливо ранжувати за наступним пріоритетом їх впливу на фінансову безпеку будівельного підприємства (рис. 3).

Найбільший пріоритет мають внутрішні чинники, що пов'язані з станом фінансової системи будівельного підприємства. Це відповідає сутності і змісту фінансової безпеки, а тому слід більше уваги приділити цим чинникам, тим паче, що чинники першого рівня пріоритету можливо не лише ідентифікувати, а й урахувати та керувати, тобто управляти за допомогою системи методів та прийомів фінансового менеджменту.

Для оцінки впливу окремих внутрішніх чинників фінансового стану, структури капіталу, джерел фінансового забезпечення можливо використати досить надійний метод регресійно-кореляційного аналізу, який дає змогу не лише визначити наявність впливу на відібрані показники, а й визначити силу такого впливу та розрахувати прогнози розвитку будівельних підприємств, при яких фінансова безпека буде на достатньому рівні.

На основі оцінки рівня фінансової безпеки будівельних підприємств було встановлено, що можливо виділити групу показників, які за своєю сутністю характеризують рівень фінансової безпеки. До таких показників можливо віднести: а) фінансові ресурси в розрахунку на 1 грн. активів; б) чистий дохід від реалізації продукції на 1 грн. активів; в) коефіцієнт платоспроможності. Ці показники в достатній мірі характеризують рівень фінансової безпеки, а крім того, вони піддаються аналізу, прогнозуванню, корегуванню тощо.

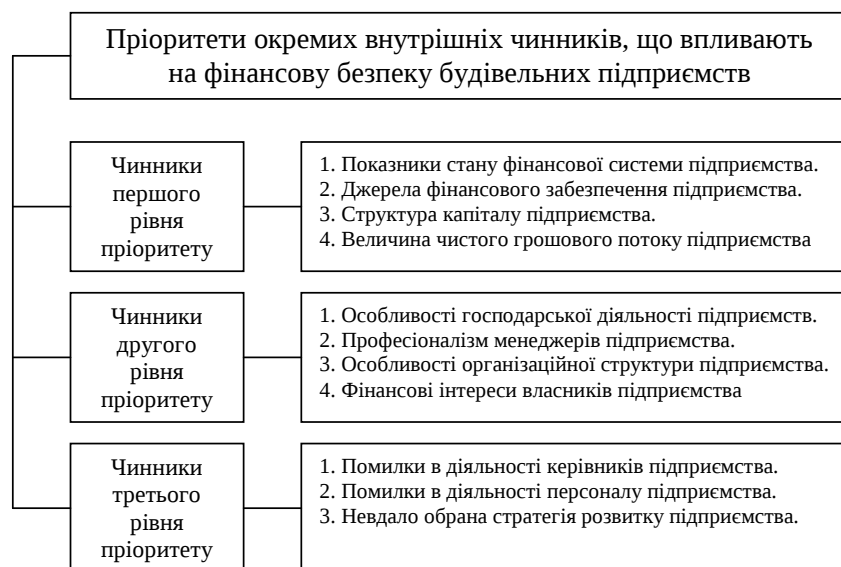

Рис. 3. Пріоритети впливу внутрішніх чинників на фінансову безпеку будівельних підприємств (Запропоновано автором)

Для проведення регресійно-кореляційного аналізу доцільно відібрати будівельні підприємства таким чином, щоб вони в повній мірі відповідали тому методу, який використовується. Для цього з 120 будівельних підприємств було відібрано лише 50 підприємств з таким розрахунком, щоб вилучити із складу групи, що аналізується, підприємства, які мають дуже великі і дуже малі показники фінансово-господарської діяльності. Отже, діапазон будівельних підприємств за масштабами їх діяльності (величиною активів) становив від 50 млн. грн. до 350 млн. грн.

Крім того, для розрахунків були узяті середні дані за 2008-2010 рр. щоб зменшити негативний вплив фінансової кризи на будівельні підприємства.

Послідовно розглянемо вплив сукупності чинників на виділені

показники, що характеризують рівень фінансової безпеки будівельного підприємства.

По-перше, дослідимо вплив чинників на величину фінансових ресурсів в розрахунку на 1 грн. активів. Цей показник буде в якості результативної (залежної) змінної (Y_x), а в якості причинно зумовлених незалежних змінних (X_i) будуть узяті: а) величина чистого доходу від реалізації продукції; б) частка стабільних джерел фінансування; в) сума власного капіталу підприємства; г) сума поточних банківських кредитів і позик; д) аванси отримані від інвесторів та замовників; е) величина оборотних активів; ж) частка оборотних активів у складі загальних активів підприємства.

Щоб розрахувати багатофакторну регресійну модель необхідно попередньо встановити наявність та силу зв'язку між результативним фактором та усіма іншими змінними, які з ним пов'язані. Для кількісної оцінки залежності між фінансовими ресурсами на 1 грн. активів (Y_x), і визначеними вище показниками (X_i), необхідно розрахувати коефіцієнти парної кореляції, які можуть довести про наявність та силу зв'язку між факторами. Розрахунок парних коефіцієнтів кореляції здійснено за допомогою комп'ютерної програми Excel (табл. 1).

Таблиця 1 Таким чином, не

Показники будівельних підприємств, ранжируванні за рівнем їх впливу на суму фінансових ресурсів в розрахунку на 1 грн. активів *

Показники	Значення коефіцієнта парної кореляції
1. Сума поточних банківських кредитів і позик	0,785238
2. Аванси отримані від інвесторів та замовників	0,762521
3. Величина чистого доходу від реалізації продукції	0,723108
4. Частка стабільних джерел фінансування	0,706812
5. Величина оборотних активів	0,645230
6. Сума власного капіталу підприємства	0,526412
7. Частка оборотних активів у складі загальних активів підприємства	0,406234

* Розраховано автором

всі відібрані змінні (X_i) мають достатній зв'язок з фінансовими ресурсами на 1 грн. активів будівельного підприємства. Середній рівень зв'язку мають величина оборотних активів, сума власного капіталу, частка оборотних активів у складі загальних активів будівельного

підприємства. Отже, три останні чинника будуть виключені з подальшого дослідження.

Крім того, з подальшого нашого дослідження доцільно також виключити ті змінні показники, які мають між собою значну кореляційну залежність. Однак в нашому випадку таких змінних не існує, а, отже, між відібраними змінними не існує мультиколінеарності.

Так як більшість залежностей, які визначаються на рівні підприємств має лінійний зв'язок, то для розрахунку доцільно використати лінійну модель багатофакторної регресії, яка описує кореляційний зв'язок між результативним фактором (Y_x) і причинно зумовленими змінними (X_i) має наступний вигляд:

$$\overline{Y_x} = a_1 X_1 + a_2 X_2 + \dots + a_n X_n, \quad (1)$$

де $\overline{Y_x}$ — результативний фактор регресії; X_{1-n} — причинно зумовлені змінні; a_{0-n} — параметри лінійного рівняння.

Розрахунок багатофакторної регресії здійснено з використання комп'ютерної програми Excel. На основі комп'ютерних розрахунків були одержані наступні параметри лінійного рівняння:

$$\hat{Y}_x = 0,5037 + 0,001237X_1 + 0,000422X_2 + 0,000131X_3 + 0,1070238X_4$$

де $\hat{Y}_x$ — прогнозна величина фінансових ресурсів на 1 грн. активів; X_1 — сума поточних банківських кредитів і позик; X_2 — аванси отримані від інвесторів та замовників; X_3 — чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг; X_4 — частка стабільних джерел фінансування.

Коефіцієнт множинної кореляції $R = 0,803268$ і детермінації $R^2 = 0,645239$, достатнє значення F-критерію $= 28,45652$, свідчить про високу статистичну достовірність розробленої багатофакторної моделі.

Розроблена багатофакторна регресійна модель дає змогу визначити граничне значення показника фінансові ресурси на 1 грн. активів для прогнозування відповідного рівня фінансової безпеки. За розрахунками фінансові ресурси на 1 грн. активів будівельних підприємств повинні складати не менш як 0,6579.

По-друге, дослідимо вплив чинників на величину чистого доходу в розрахунку на 1 грн. активів. Цей показник буде в якості результативної (залежної) змінної (Y_x), а в якості причинно зумовлених незалежних змінних (X_i) будуть узяті: а) сума власного капіталу підприємства; б) сума довгострокових зобов'язань; в) сума поточних зобов'язань; г) величина оборотних активів; д) частка стабільних джерел фінансування; е) частка оборотних активів у складі загальних активів; ж) сума поточних банківських кредитів; з) аванси отримані від інвесторів та замовників.

Щоб розрахувати багатофакторну регресійну модель необхідно попередньо встановити наявність та силу зв'язку між результативним фактором та усіма іншими змінними, які з ним пов'язані. Для кількісної оцінки залежності між чистим доходом від реалізації продукції на 1 грн. активів (Y_x), і визначеними вище показниками (X_i), необхідно розрахувати коефіцієнти парної кореляції, які можуть довести про наявність та силу зв'язку між факторами.

Розрахунок парних коефіцієнтів кореляції здійснено за допомогою комп'ютерної програми Excel (табл. 2).

Таким чином, не всі відібрані змінні (X_i) мають достатній зв'язок з чистим доходом від реалізації продукції на 1 грн. активів будівельного підприємства. Середній і низький рівень зв'язку мають сума власного капіталу, частка оборотних активів у складі загальних активів будівельного підприємства, сума довгострокових зобов'язань. Отже, три останні чинника будуть виключені з подальшого дослідження.

Показники будівельних підприємств, ранжируванні за рівнем їх впливу на суму чистого доходу від реалізації продукції в розрахунку на 1 грн. активів *

Показники	Значення коефіцієнта парної кореляції
1. Величина оборотних активів	0,821362
2. Аванси отримані від інвесторів та замовників	0,755291
3. Сума поточних банківських кредитів і позик	0,731287
4. Частка стабільних джерел фінансування	0,726587
5. Сума поточних зобов'язань	0,720011
6. Сума власного капіталу підприємства	0,545306
7. Частка оборотних активів у складі загальних активів підприємства	0,406234
8. Сума довгострокових зобов'язань	0,362641

* Розраховано автором

Крім того, з подальшого нашого дослідження доцільно також виключити ті змінні показники, які мають між собою значну кореляційну залежність. До таких відноситься поточні зобов'язання. Вони і будуть виключені з подальшого дослідження щоб не виникав ефект мультиколінеарності.

Як і в попередньому випадку розрахунок багатофакторної регресії здійснено з використанням комп'ютерної програми Excel. На основі комп'ютерних розрахунків були одержані наступні параметри лінійного рівняння:

$$\hat{Y}_x = 0,4271 + 0,000726X_1 + 0,001624X_2 + 0,001039X_3 + 0,126478X_4$$

де $\hat{Y}_x$ — прогнозна величина чистого доходу від реалізації продукції на 1 грн. активів; X_1 — сума оборотних активів; X_2 — аванси отримані від інвесторів та замовників; X_3 — поточні банківські кредити і позики; X_4 — частка стабільних джерел фінансування.

Коефіцієнт множинної кореляції $R = 0,792946$ і детермінації $R^2 = 0,628763$, достатнє значення F-критерію $= 34,262517$, свідчить про високу статистичну достовірність розробленої багатофакторної моделі.

Розроблена багатофакторна регресійна модель дає змогу визначити граничне значення показника чисті доходи від реалізації продукції на 1 грн. активів для прогнозування відповідного рівня фінансової безпеки. За розрахунками чисті доходи від реалізації продукції на 1 грн. активів будівельних підприємств повинні складати не менш як 0,7016.

По-третє, дослідимо вплив чинників на коефіцієнт платоспроможності. Цей показник буде в якості результативної (залежної) змінної (Y_x), а в якості причинно зумовлених незалежних змінних (X_i) будуть узяті: а) сума власного капіталу підприємства; б) сума довгострокових зобов'язань; в) сума поточних зобов'язань; г) частка стабільних джерел фінансування; д) частка грошових коштів у складі загальних активів; е) сума поточних банківських кредитів; ж) аванси отримані від інвесторів та замовників.

Щоб розрахувати багатофакторну регресійну модель необхідно попередньо встановити наявність та силу зв'язку між результативним фактором та усіма іншими змінними, які з ним пов'язані. Для кількісної оцінки

залежності між коефіцієнтом платоспроможності (Y_x), і визначеними вище показниками (X_i), необхідно розрахувати коефіцієнти парної кореляції, які можуть довести про наявність та силу зв'язку між факторами.

Розрахунок парних коефіцієнтів кореляції здійснено за допомогою комп'ютерної програми Excel (табл. 3).

Таблиця 3 Таким чином, не

Показники будівельних підприємств, ранжируванні за рівнем їх впливу на коефіцієнт платоспроможності *

Показники	Значення коефіцієнта парної кореляції
1. Частка грошових коштів у складі загальних активів	0,856247
2. Аванси отримані від інвесторів та замовників	0,836529
3. Сума поточних банківських кредитів і позик	0,765892
4. Сума поточних зобов'язань	0,739581
5. Частка стабільних джерел фінансування	0,652398
6. Сума власного капіталу підприємства	0,416258
7. Сума довгострокових зобов'язань	0,213602

* Розраховано автором

всі відібрані змінні (X_i) мають достатній зв'язок з коефіцієнтом платоспроможності будівельного підприємства. Середній і низький рівень зв'язку мають частка стабільних джерел фінансування, сума власного капіталу, сума довгострокових зобов'язань.

Отже, три останні чинники будуть виключені з подальшого дослідження.

Крім того, з подальшого нашого дослідження доцільно також виключити ті змінні показники, які мають між собою значну кореляційну залежність. До таких відноситься поточні зобов'язання. Вони і будуть виключені з подальшого дослідження щоб не виникав ефект мультиколінеарності.

Як і в попередньому випадку розрахунок багатофакторної регресії здійснено з використанням комп'ютерної програми Excel. На основі комп'ютерних розрахунків були одержані наступні параметри лінійного рівняння:

$$\hat{Y}_x = 0,972 + 0,02161X_1 + 0,000043X_2 + 0,000036X_3$$

де $\hat{Y}_x$ — прогнозна величина коефіцієнта платоспроможності; X_1 — частка грошових коштів в активах; X_2 — аванси отримані від інвесторів та замовників; X_3 — поточні банківські кредити і позики.

Коефіцієнт множинної кореляції $R = 0,893264$ і детермінації $R^2 = 0,797921$, достатнє значення F-критерію $= 47,728540$, свідчить про високу статистичну достовірність розробленої багатофакторної моделі.

Розроблена багатофакторна регресійна модель дає змогу визначити граничне значення коефіцієнта платоспроможності для прогнозування відповідного рівня фінансової безпеки. За розрахунками коефіцієнт платоспроможності будівельних підприємств повинні складати не менш як 0,1019.

Здійсненні розрахунки багатофакторних регресійних моделей дають можливість на основі статистичних методів визначити прогнози основних показників рівня фінансової безпеки будівельних підприємств. Це має науково-практичне значення для розробки системи оцінки рівня фінансової безпеки будівельних підприємств.

ВИСНОВКИ

Виходячи з проведеного дослідження можливо сформулювати наступні висновки:

По-перше, доцільно поділяти внутрішні та зовнішні чинники на групи та підгрупи для аналізу їх впливу на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств.

По-друге, внутрішні чинники поділені на такі, що: а) можливо лише ідентифікувати; б) можливо ідентифікувати і враховувати у фінансово-господарській діяльності; в) можливо ідентифікувати, враховувати і керувати в процесі фінансово-господарської діяльності.

По-третє, зовнішні чинники поділені на такі групи та підгрупи: чинники макrorівня, які: а) не можливо ідентифікувати до їх прояву; б) можливо лише ідентифікувати до початку їх прояву; в) можливо ідентифікувати та частково враховувати в процесі фінансово-господарської діяльності; г) можливо ідентифікувати та в повній мірі врахувати в процесі фінансово-господарської діяльності; чинники мезорівня, які: а) не можливо ідентифікувати до їх прояву; б) можливо лише ідентифікувати до початку їх прояву; в) можливо ідентифікувати та врахувати в процесі фінансово-господарської діяльності; г) можливо ідентифікувати, врахувати та частково нейтралізувати; чинники мікрорівня, які: а) можливо ідентифікувати; б) можливо ідентифікувати та частково враховувати; чинники нанорівня, які: а) не можливо ідентифікувати до початку їх прояву; б) можливо ідентифікувати та частково враховувати; в) можливо ідентифікувати, враховувати і частково керувати.

По-четверте, визначено пріоритети внутрішніх чинників та за допомогою регресійно-кореляційного аналізу побудовано та розраховано низку моделей, за якими можливо прогнозувати граничні межі фінансової безпеки будівельних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О.Г. Біла // Фінанси України. — 2007. — №4. — С. 112-118.
- Васина А.А. Финансовая диагностика и оценка проектов / А.А. Васина — С-Пб.: Питер, 2004. — 448 с.
- Горячева К.С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: 36. наук. праць. Т.10. — Суми: ВВП «Мрія — 1» ЛТД, УАБС, 2004. — С. 288-295.

4. Євдокимов Ф.І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства / Ф.І. Євдокимов, О.В. Мізіна, О.О. Бородіна // Екон. прац. ДонНТУ. — Серія економічна. — Вип.. 47. — Донецьк: Вид-во ДонНТУ, 2002. — С. 6-12.
5. Жилкина А.Н. Управление финансами. Финансовый анализ предприятия: Учебник. / Жилкина А.Н. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 332 с.
6. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія. / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак — Харків: ИНЖЭК, 2003. — 144 с.
7. Кириченко О.А. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи: монографія / О.А. Кириченко, І.А. Білоусова, В.С. Сідак. — К.: Дорандо-друк, 2010. — 437 с.
8. Качинський А.Б. Безпека, загрози і ризики: наукові концепції та математичні методи / А.Б. Качинський. — К.: Інститут проблем національної безпеки, 2004. — 472 с.
9. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. / В.В. Ковалев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 512 с.
10. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємства. Затверджені Центральною спілкою споживчих товариств України від 28.07.2006. — Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=n0005626-06>.
11. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа. / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин — М.: ИНФРА-М, 1995. — 177 с.
12. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа. / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Негашев — М.: ИНФРА-М, 1995. — 200 с.
13. Довбенко В. Формування ринкового середовища в будівельному комплексі. / В. Довбенко. // Економіка України. — 2006. — №7. — С. 45-47.
14. Економіка будівництва: підручник / За ред. О. Іванілова. — Харків: Вища школа, 2001. — 584 с.

Стаття надійшла до редакції 10 жовтня